

zerk had dus nummer 182 moeten dragen, maar dit was niet het geval; de zerk, die in den noordoostelijken hoek der kerk lag, was nummer 154. Reeds zeer vroeg namelijk heeft men zich niet meer nauwkeurig aan de volgorde in de nummering gehouden en later is deze bijna hopeloos verbroken. Wij komen hierop nader terug.

De nummering van het middenpand begon eveneens in het zuidwesten. De eerste rij, van het zuiden naar het noorden, droeg de nummers 166—(177), de tweede 178—189 en zoo kreeg men dertien rijen elk van twaalf nummers. Het laatste nummer had dus 323 moeten zijn, doch was in werkelijkheid 307. Ook in het grafboek is dit het laatste nummer.

In elk geval waren in 1639 meer dan 300 graven beschikbaar en reeds 27 April van dat jaar werd het eerste graf uitgegeven, terwijl de andere weldra volgden, zoodat in 1646 slechts nog enkele over waren en het laatste reeds in 1656, 16 Sept., verkocht werd. Een klein aantal graven: 11, 39, 51, 100, 113, 126, 127, 147, 148, 232, 233 en 298, is evenwel nooit uitgegeven. Waarom weet ik niet. Sommige zijn waarschijnlijk gebruikt ter plaatsing van de zerken, die reeds vóór de verbouwing in het middenpand of op het kerkhof lagen; van no. 100 althans staat dit vast.

Maar hoe dan ook, zeker is het, dat de beschikbare graf-ruimte in 1656 was uitgeput en het staat te bezien, wie tot de nieuwe vergrooting der kerk den krachtigsten stoot hebben gegeven, of de levenden, die, begeerig naar het woord van den leeraar, elkaar verdrongen om een bescheiden plaatsje machtig te worden, dan wel de dooden, die, vooral als de pestziekte in de stad opnieuw haar intree gedaan had, in steeds grooter aantal om toegang aanklopten en op veel meer plaatsruimte aanspraak maakten.

Deze nieuwe vergrooting der kerk kwam tot stand in